

ІНОЗЕМНІ МОВИ У ТВОРЧОМУ ЖИТТІ ІВАНА ОГІЄНКА

У творчій практиці багатьох діячів української культури традиційним було звернення до іноземних мов. Це, зокрема, забезпечувало глибшу достовірність мовознавчих висновків, сприяло зростанню таланту перекладача, збагачувало українську науку та культуру в цілому.

У цьому зв'язку подив і захоплення викликає "рух" Івана Огієнка до іноземних мов ще під час навчання у Київському університеті. Авторський запис-спогад про 1904-1909 роки свідчить, що Огієнко-студент "поильно навчається" у професора В.М.Перетца слов'янської і російської мови, у Лук'яненка – мови церковнослов'янської, польської й сербської, у Ю.А.Кулаковського – латинської мови й літератури, у Сонні й Ледіуса – грецької мови й літератури.

Знання мов – постійно в дії. Запис:

– 1908 – 1909. Перекладає на українську мову праці В.Перетца, А.Лободи, М.Петрова та ін.

– 1909 – III – 1911. Учитель російської мови й літератури в Комерційній середній школі "Товариства поширення освіти" в Києві (2, 15).

– 1914. Огієнко випустив працю польською мовою "Kosiol parafjalny w Brusilowie, rys historyczny" (відбитка з "Dziennik Kijowski" – 1914р, с. 5-6). [2, 19].

– 1917. Огієнко читає в університеті курс української мови (2, 23).

– 1918. Огієнко читає курс української мови для урядовців Міністерства Закордонних справ (2, 26). У цьому ж році він обраний професором кафедри української мови Вищих Жіночих курсів у Києві та призначений надзвичайним професором кафедри української мови нового Українського державного університету у Києві.

У цьому ж році закладається університет у Кам'янці-Подільському. У переповненім театрі, у присутності болгарського посла при УНР професора Шишманова, звучить виклад члена університетської комісії Огієнка "Українська культура". Посла-гостя учений вітає по-болгарськи. Огієнко клопочеться про відкриття кафедри "юдознавства" та кафедри польської літератури та історії. При богословському факультеті закладається комісія для перекладу Святого Письма на українську мову (1919).

Знання іноземних мов було для Огієнка впливовим фактором створення мовознавчих праць. Свідченням цього є навіть скупий перелік таких праць, як: "Історія церковнослов'янської мови" в 12-и томах; студії "Українська літературна мова і Крехівський "Апостол" (тут аналізуються впливи на літературну мову XV-XVI століть церковнослов'янської, польської, чеської, німецької, італійської, латинської та інших мов; "Краткий курс украинского языка", 1918 рік (у ньому автор вдається до мовних порівнянь: українська – російська – польська – сербська та

ін.); "Словарь общепотребительных иностранных слов в русском языке", 1912 р.; чотиритомне видання етимолого-семантичного словника, 1979 – 1995 рр.; лексикографічна праця "Гебрейські статті в українській мові" [архів станом на 1979 р. – 4, 84] та інші.

"Зауважимо, – зазначає небезпідставно З.Тіменик, – що Огієнкові словники часто виконували роль мовних консультацій [4, 76]. Бо й справді, до Слова учений підходив як до явища живого, рухомого, що має свій вік, походження (праіндоевропейське в т.ч.), міграційну історію, семантичне розгалуження, навіть наголос. До словника автор підходить як до явища лінгвокультури".

Знання іноземних мов, здатність та вміння ними користуватися найповнішою мірою виявилися при перекладі І.Огієнком – цим "видатним гуманістом ХХ сторіччя" (З.Тіменик) – тексту Святого Письма. У книжці під промовистою назвою Біблія, або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту (Із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена). – Лондон: Британське Біблійне і Закордонне Товариство, 1962 р., – 1528 ст., ілюстрації, – прізвище перекладача, на жаль, не вказано.

До цієї праці автор ішов усіма своїми творчими – науковими і перекладацькими – "стежками"; і ще за життя вона була гідно оцінена сучасниками.

Анотація

У статті простежено роль іноземних мов у творчій діяльності Івана Огієнка.

The role of the foreign languages in Ogienko's activities is followed in this article.

Література

1. Огієнко І. – Мое життя. Автобіографічна хронологічна канва. – Житомир: Полісся, 2002.
2. Тимошик М. – "Лишусь навіки з чужиною ..." – К.: Либідь, 1998.
3. Тіменик З. – Іван Огієнко. – Львів, 1977.

***Наталія Шеремета**
м. Кам'янець-Подільський*

ІСТОРІЯ ПОЛІВАРІАНТНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ У ЛІНГВІСТИЧНІЙ КОНЦЕПЦІЇ ІВАНА ОГІЄНКА

Іван Огієнко – неперевершений учений-державотворець, самотній дослідник духовних скарбів українського народу, історії його мови, національної культури – чітко усвідомлював об'єктивні передумови поліваріантності літературної мови в Україні, що скла-